

könnyen kárt tehet; pl. valaki szegény ember, nagy a családja, az adóvégrehajtó ingóságait foglalja le, a kétségbeesett ember megtámadja az adóvégrehajtót, a csendőr a támadót elfogja, községi közegek segélyével megbilincseli, nehogy kétségbeesésében a végrehajtó életét, avagy testi épségét veszélyeztesse. Avagy N. N. kereskedőt helytelen üzleti spekulációi csödbe juttatják, a vagyombukott kereskedő üzleti könyveit meghamisítja, de kívül a turpisság s a kereskedő szökni akar; a járőr az utra kész kereskedőt még lakásán éri és fogja el, az elkeseredett üzletember íróasztalán fekvő forgópisztolyához kap, hogy kioltsa életét, de a csendőr szándékában megakadályozza s nehogy az elkeseredett ember magában kárt tegyen, megbilincseli. Kérdés már most, *miből következtetheti a csendőr a fogoly feldult lelki állapotát: fenyegetéseiből*, pl. ha azt mondja: „Kettőnk közül egyik nem jön élve az örsre“ avagy: „Legyen az Isten irgalmas N.-nek, ha a községben meglátom“. Továbbá *a fogoly mozdulataiból*, pl. égnék emelt ököllel fenyegetődzik. *Kísérleteiből*, pl. neki megy egy aratónak, hogy a nála levő kaszát elvegye. *Arckifejezé-*

seikből, pl. halálsápadt, ajkai és arcizmai remegnek s a lelki harctól izzadtság üt ki homlokán, szemei tágra nyílnak, fogait csikorgatja; *ideges rángatózásaiából* — végül *mások bemondásából*.

A bilincs alkalmazásával a fogolynak *főlöszleges* fájdalmat vagy sérülést nem szabad okozni, tehát a bilincset olyképen kell a fogoly kézcsuklóira illeszteni, hogy a fogoly a bilincsből a kezét ugyan ki ne huzhassa, de nagyobb fájdalmat vele neki ne okozzunk, mint amilyen fájdalom a bilincsnek a kézcsuklókra szoroson történt ráillesztéséből keletkezik. Szigoru büntetés terhe mellett tilos tehát pl. a bilincset a szemei közé illesztett szurony megforgatása által megszorítani, mert az már emberkinzás. A bilincs használati módját szabványos parancs ismerteti.

37. §.

Az „elővezetés“ foganatosítása.

Elővezetés nem egyéb, mint valakinek a személyes szabadság nagyobb mérvben való korlátozása nélkül eszközölt bekisérese valamely hatósághoz. Az elővezetendő egyén *kimélete* alatt azt értjük, hogy

ellene kényszereszközöket nem alkalmazhatunk mindaddig, míg az elfogás kijelentésének szüksége be nem áll.

Mindannak mellőzése alatt, mi nem okvetlenül szükséges az illető egyén előállításának biztosítására, azt értjük, hogy az elővezetendőnek meg kell engedni, hogy az, akivel akar, azzal beszélhet, dohányozhat, étkezésnél kést és villát is használhat, saját költségén kocsin, vasuton, hajón utazhatik a kísérő csendőrrel együtt; s általában mindazt meg kell engedni az elővezetendőnek, mi az elővezetést nem akadályozza. Ha az elővezetendő megszöknék, ellene fegyvert használni nem szabad, hanem serényen üldözni kell mindaddig, míg el nem fogjuk, az elfogás eszöklése és kijelentése után az illető már megbilincselhető.

A szökést egyébként a csendőr olyképen teheti lehetetlenné, hogy az elővezetendőt nem három lépésnyi távolságból, hanem közvetlen közelből kíséri; kocsin való kíséréskor pedig melléje ül. Az elővezetés alkalmával a csendőr ügyeljen az elővezetendőre, hogy az őt esetleg ki ne játsza, vagy meg ne rohanja, miért is szembe helyezkedésnél három lépésnél kö-

zelebb ne engedje őt magához közeledni s fellépése esetén fegyverét hozza lökészhelyzetbe. Büntett vagy vétség elkövetésével terhelt egyénnél pedig ezen kívül ejtse meg a segédkező járőrtársával, vagy községi közegek segélyével a személymota-zást.

Azon körülmények, melyek miatt az elővezetendő elfogandó, a következők: 1. a szökés vagy annak kísérlete; 2. ellentállás és ellenszegülés; 3. ha az elővezetés során oly körülmények merülnek fel, melyek miatt az elővezetendőnek elfogása a szolg. ut. 117. §-a folytán indokolt, pl. egy cigány kóborláson tetten éretvén elővezetendő s egy községen való kíséréskor valaki ráismer, hogy előző nap ő törte fel a boltját, s vitte el onnan a különféle árucikkeket, vagy jelzett cigány egy kocsiról egy ruhákkal telt batyut emel fel, s azt az arra folyó patakba dobja, s a ruhákról kiténik, hogy azok lopásból származnak, vagy ha zsebéből hamis váltópénzt szór ki, vagy ha a községházán megtekintett rendőri közlönyből kiténik, hogy az illető kö-rözve van.

39. §.

Eljárás közszolgálatban vagy magánvállalatnál alkalmazottak elfogásánál és elővezetésénél.

Közhivatalban álló személy az, ki a közigazgatási, vagy igazságszolgáltatási teendők végzésére hivatott, pl. főszolgabíró, községi jegyző, postamester, postatiszt, rendőrkapitány, városi pénztárnok, ellenőr, körorvos, állami állatorvos, járásbíró stb. Közszolgálatban álló egyén a távirda, távbeszélő, posta és vasúti hivatalnok, rendőr, pénzügyőr, vámos, gátőr, csősz, szóval mindazon egyének, kik a közönség érdekeinek szolgálatára hivatalból kirendeltetnek. Magánvállalatnál alkalmazott egyének azok, kik magánosok szolgálatában valamely gyárvállalat, bánya, hutatelepen szolgálatot teljesítenek.

Fentiek helyettesítése *a közbiztonság érdekében szükséges*, mert nélkülök a közbiztonság fölötti örködés hivataluk, vagy hatáskörük körzetében megszűnván a gonosztevők által ezen alkalom kihasználtnék, s üzemüket akadálytalanul folytatnák, pl. egy rendőrkapitány elfogatván helyettesítése nélkül a város közbiztonsága

fölötti örködés megszűnnék. *Közérdek folytán szükséges helyettesítésük*, mert anélkül a közönség érdekei nem szolgáltatnának, pl. egy postahivatalnok elfogásakor a levél, csomag és értékforgalom, egy vasúti hivatalnok elfogásával pedig a személy- és teherszállítás fennakadna. *Vasut* alatt gőzerővel hajtott szárazföldi szállító eszközt értünk, *gőzhajó* alatt gőzerővel hajtott vízi szállító eszközt, *bánya* alatt oly földalatti munkahelyet értünk, hol a föld termékei, arany, ezüst stb. ásatnak. *Huta, kohó* oly telep, hol a föld egyes alkatrészeiből, ásványaiából bizonyos anyagot, termékeket, pl. üveget, vasat, rezet kemencékben kiolvasztanak. *Hengermű* oly gyár, hol két ellenkező irányban forgó henger közzé izzó vasat tesznek, melyek azt különböző alakra nyújtják és hengerlik. *Gőzgép* azon gép, melynél egy gőzerővel hajtott kerék különféle gépeket, cséplőgépet, szeszgyárt stb. vagy gőzekét hoz mozgásba. *Gyárüzem* alatt a gyár, ugymint cukor, posztó, cérna stb. gyár működését értjük. *Egészségügyi szolgálatban áll* az orvos és állatorvos, közérdészet személyzete, az állami, városi, községi erdők kezelői, magánerdészet személyzete, az uradalmi erdészek.

Ezeknek közvetlen *előjárói* azok, kik náluknál a legközelebbi magasabb állásban vannak, pl. egy gyári gépész felett az üzemvezető áll. Helyettesítés iránt tehát ez előleg értesítendő, s míg a felváltás megtörténik, az illető őrizendő, ha pedig a késedelem veszélylyel jár, pl. addig is, míg az illető előjárója az értesítést megkapná, a bünjelek megsemmisítésétől kelene tartani, úgy az őrizetbevételleg egyidejűleg kell a helyettesítés iránt a főnököt értesíteni.

Ha azonban az illető alkalmaztatásából helyettes nélkül, s *a közérdek és biztonság veszélyeztetése nélkül el nem vezethető*, pl. egy pálya-, vagy váltóór, mert különben a váltó nem igazítása nélkül vasuti szerencsétlenségtől lehetne tartani, úgy addig kell várni elvezetésével, míg helyettese meg nem érkezik.

44. §.

Az elfogott vagy elővezetendő egyén meddig tartható és hol tartandó a csendőrség őrizetében.

A fogoly, vagy elővezetendő egyén az illetékes hatóságnak *mielőbb*, azaz mi-

helyt csak lehetséges, átadandó, és pedig attól az időtől számítandó 24 órán belül, mikor a járőr az illetőt elfogta vagy őrizetbe vette. Ha tehát a járőr valakit folyó hó 16-án délelőtt 8 órakor vett őrizet alá, az folyó hó 17-én délelőtt 8 óráig, az illetékes hatóságnak átadandó. Az *átadás elháríthatatlan akadályai* pl. ha az illetékes hatóság székhelye a rendelkezésre álló idő alatt el nem érhető, ha a föltétlenül megállapítandó ténykörülmények, pl. a terheltnék a tanukkal való szembesítése felismerés céljából több időt vesz igénybe a rendelkezésre álló időnél. Ezen akadályok azonban a jelentés stb.-iben feltüntetendők; pl. a fogoly a lopott tárgyak rejtek helyének megmutatása végett „N“ erdőszélre kísértetett, mi okból a fogoly 24 órán belül átadható nem volt.

Azonnali továbbkísérés nem lehetséges pl.: ha nyomozás közben egy községben az éj állana be és éjjel a fogolyt tovább kísérni nem lehetne, vagy a nyomozás még másnapra is elhúzódna. A bűntettel terhelt egyének a csendőr által őrzendők a községi fogdában, községházán, iskolában stb. Ha a terhelt vétség vagy kihágással terheltetik s megőrzésükre al-

kalmas hely van a községben, ugy a községi előljáróság őrizetére is bizhatók, vagy a szolgabírói hivatal, rendőrkapitányi hivatal, vagy járásbírótság fogházában is elhelyezhető a fogoly, s az ottani őrközegek őrizetére bizható. Ha oly községben, hol csendőrőrs van, községi fogda nem volna, a fogoly az őrs legénységi szobájában őrizendő, nem pedig a folyosón, udvaron vagy pedig az őrsirodában.

A csendőrség által bekisért egyéneknek a bírósági fogdáka való átadására nézve lásd 1912. évi 5. számú csendőrségi Rendeleti Közlönyt.

55. §.

Talált holttesttel követendő eljárás.

Holttest alatt elhalt ember hulláját értjük, mely az élő testtől abban különbözik, hogy kékes hulla foltok fedik különösen a test azon részét, melyen a hulla fekszik. Továbbá jellemző a végtagok megmerevedése, a lélekezés, a szív és érverés szünete. A lélekezés szünete ugy állapítható meg, ha az orr- és szájnnyíláshoz tartott üveget pl. tükröt vagy óraüveget párák nem lepik be.

A hulla közvetlen *környezete* alatt a hulla körüli terepet értjük körülbelül 100 lépésnyi terjedelemben; az itt szemügyre veendő helyi viszonyok alatt azt kell érteni, hogy leírandó azon hely kinézése, melyen a hulla fekszik, pl. leírandó, hogy a hulla egy mezőn szalmakazal közelében hanyat fekvé találtatott, a mezőn az erdő felé vérnymok vezetnek a hullától, s egy patak mellett nyomuk vész; a boglya teteje le van dülve, a szalma szét van szórva, s az országut felé a helyszinéről szekérynymok láthatók stb. *A hulla mellett talált személy akkor gyanus*, ha a járőr megpillantásakor menekülni akar, vagy megijed, vagy kinézése olyan, hogy dulakodás nyomai látszanak rajta, ruhája véres stb. Ezen ott talált egyén kikérdezendő s a mondotak igazsága felől meggyőződés szerzendő pl. hogy kicsoda, hogy került oda, mit akar ott, hallott vagy látott, vagy tud-e valamit az eset felől stb. A helyszinén talált nyomokat követni kell, hogy hová vezetnek, netaláni lőfegyver lövedékének nyomait keresni kell, hová ment a lövedék, honnan jött, milyen fegyverből származott stb. A hullát a *helyszinén*, vagy a járőr egyik tagja, vagy a községelőljárósgától e

célből kirendelt személyekkel őriztetni kell, hogy a helyéből mindaddig, míg a hatóság küldöttsége megérkezik, el ne mozdíttassék. *A hulla akkor nem hagyható meg azon helyen, hol találtatott*, ha pl. vízben van, s attól kell tartani, hogy a víz elviszi, vagy nagy hóvihar jő s annak pelyhei ellepnek, járt uton, országuton vagy vasuti síneken találtatik, hol a forgalom megakasztása nélkül nem hagyható. *Szállítás közben* a hullát vagy tartani, vagy szekérrre kötve megerősíteni kell, hogy a szekérről le ne essék, mert ez esetben a kapott újabb sérülés zavarólag hatna a boncoló bizottság véleményére nézve. Ha a hulla valahová pl. halottas kamrába szállíttatik, ott ismét őriztetni kell azt, nehogy a kíváncsi nép össze-vissza nézegesse. *A körülményekből akkor lehet arra következtetni, hogy a hulla természetes halállal mulott ki*, ha rajta a küllerőszak semmi nyoma sem látszik, s tanuk, orvos, vagy kétségtelen jelek igazolják, hogy természetes halállal mult ki pl. betegségben, végelgyengülésben stb.

Közigazgatási hatóság alatt a szolgabírói, vagy rendőrkapitányi hivatalt kell érteni. Ha a hullán küllerőszak nyomai, ló

vagy egyéb halált okozó seb látható, akkor az ügyészség, vagy a bíróságnak kell a járőrnek táviratilag vagy telefonice jelentést tennie pl. így: X. község határában egy meggyilkolt ember hulláját találtam. N. csendőr.

Ha a halottnak látszó egyén még meleg, s az orrnyílásához tartott óraüvegre párák rakódnak le, a sebből még vér serkeszik, úgy előfogat küldendő a legközelebbi orvosért, ha az helyben nem volna. S addig is, míg az megjő, az életmentési kísérlet a rögtöni segélynyújtásra kiadott utasítás értelmében foganatosítandó.

Rosz szándékból ered a sérülés, ha más valaki azt szándékosan okozta, *bal-
esetből* ered az, ha az illető saját vigyázatlan-ságból sérült meg, pl. valahonnan leesett, vagy véletlen idézte elő a sérülést, pl. földomlás, földcsuszamlásból ered az. *Öngyilkos* az, ki önkezével oltja ki életét. *Mulasztásból* ered a sérülés, ha pl. a pályőr a sorompókat lehuzni elmulasztja. *Hanyagságból*, ha pl. a cseléd a csecsemőt az asztalon magára hagyja s az onnan le-
esve megsérül. A csendőr tőle telhető segélyt nyújt, ha azt teszi mit a rögtöni

segélynyújtás előir. Azt, hogy hogyan történt a sérülés, ki okozta azt, a járőr kinyomozni s bejelenteni tartozik: pl. N. cseléd hanyagsága folytán N. csecsemő az asztalról leesett s 4 bordája s keze eltört.

64. §.

A fegyverhasználati jog általában.

A szerv. ut. 12. §. 1. pontja értelmében a veszély elhárítása végett; 2. pontja értelmében az engedelmesség biztosítása végett; 3. pontja értelmében az ellenszegülés megtörése végett; 4. pontja értelmében a szökés megakadályozása; 5. pontja értelmében egyéb törvényes cél elérése végett használja a csendőr fegyverét és pedig a támadás előtt, a támadás pillanatában, vagy az újabb támadás előtt; de soha a támadás után, ha már újabb támadástól tartani nem lehet tisztán annak megtörlása végett. Pl. jogtalan a fegyverhasználat, ha valaki a csendőrt már megütötte s újból ütni már nem akar s a csendőr az előbbi ütést megboszulandó fegyvert használ; azon esetben sem lehet fegyvert használni, ha enyhébb eszközökkel is lehet elérni, pl. a menekülőt üldözéssel is lehet

elérni; ha pedig az enyhébb eszköz eredmény nélkül maradt, pl. se az elfogás, se a megbilincselés, se a kényszer-eszközökkel való elszállítás, vagy üldözés nem használ, fegyvert keil használni; pl. ha a veszélyes gonosztevőnek hiába jelentette ki a csendőr, hogy álljon meg s hiába üldözte s még sem tudja elloigni, úgy fegyvert használ. Valamint akkor is fegyvert használandó, ha az enyhébb eszközt alkalmazni nem lehet. pl. a támadás oly hirtelen, hogy nincs idő a elfogást valakinek kijelenteni, vagy őt megbilincselni. Vagy mert a csendőr egyedül lévén az ellenszegülőt egyedül megbilincselni nem képes, hogy ily módon őt ártalmatlanná tegye.

Lehető kimélettel kell a fegyvert használni, azaz nem úgy vágni a karddal, hogy az ellenszegülő kézcsuklója levágassék s nem úgy szurni a szuronnyal, hogy a támadó szívét vagy hasát keresztül szurva az meghaljon, hanem a kézre karddal csak oly erővel szabad vágni, hogy a támadó a fegyvert kezéből kiejtse, vagy a lábába oly erővel szurni, hogy a támadó közelebb ne lépiessen a csendőrhöz. Ha a menekülőt pedig karddal akarja megvágni, vágjon a lábára, hogy tovább ne

fülbasson, ne vágjon pedig a fejére, hogy noltan essen össze.

A *kimélet* azt mondja, hogy a csendőr előbb vagy a kardját, vagy a szuronyát használja különösen akkor, ha a támadók is csak oly fegyverrel vannak ellátva, ami ellen szurony vagy karddal is lehet védekezni; pl. bot, kés, tör vagy karddal. A hosszabb támadó eszköz ellen, minő pl. egy hosszabb bot szuronyal, a rövidebb pl. kés ellen, karddal védekezhetik a csendőr.

Üldözés közben a csendőr ne löjjön, ha pl. a menekülő előtt ártatlan emberek is vannak. Ha azonban lőfegyver alkalmazása nélkül a menekülőt elfogni nem lehet, a csendőr fusson oldalt, hogy a lőirányban senki se legyen a menekülőn kívül.

A csendőr a *fegyverhasználati jogát tulhágná*, ha pl. egy bottal felfegyverkezett támadót lelőne; egy menekülő egyénre löve, más embert érne a golyó.

Ha a csendőr valakit fegyverével megsértett, hívjon orvost, addig is az első segélyt nyújtsa neki, sebét mossa ki s a sebkötő csomagban levő kötszerekkel kötözze be.

65. §.

A fegyverhasználati jog részletesebb körülírása.

A fegyver nincs *katonai módon* alkalmazva, ha a fegyvert ütésre vagy lökésre használjuk. *Dulakodás alatt* azt értjük, ha az ellenszegülők oly közletről veszik körül a csendőrt, s esetleg fegyverzetét és kardját is megfogják, hogy a csendőr fegyverét ellenük katonai módon nem használhatná, azaz kardjával nem vágthatna, szuronyal nem szurhatna, ilyenkor a kard markolatával és a puska tusával ellökheti magától támadóit, hogy azután az előirt védő vagy támadó állásba helyezkedhessék. A *kard hatását* azért lehet *könnyebben kiszámítani*, mert a csendőr kézizmait akarataához képest feszítheti meg, aszerint amint erősebb, vagy gyengébb vágást akar alkalmazni. A szurony azonban könnyen elcsuszlik a csontokról s olyan részeket is érhet, miknek megsértése veszélyes, lőfegyvernél is a csapott célgömbbel való célzásnál nem lehet pontosan kiszámítani, hogy a golyó a test melyik részét éri; miért is ezen fegyverek veszélyesebbek mint a kard. Szabadban fel nem fegyverkezett egyénnel

szemben a kard vágásra használtassék olyképen, hogy a csendőr löfegyverét bal-karjára akasztja; zárt helyen, pl. vasuti kocsiban, ha a csendőr csak oldalfegyverrel van ellátva s vágásra hely nincs, ily kivételes esetben a kard szurásra is használható.

A test törzse alatt a fejtől az altestig terjedő testrész értetik, leszámítva a karokat.

A csendőr élete és testi épsége akkor veszélyeztetik, ha több oldalról jó a támadás, úgy, hogy a támadókkal szemben való gyors fellépést pillanatig sem lehet halogatni, mert különben a csendőrt életveszélyes vagy legalább is súlyos testi sértés okozására alkalmas csapás is érheti. *A szükség határain belüli fegyver használata alatt* azt értjük, hogy pl. csak addig szabad löni, míg a támadás meg nem szűnik; *tekintet nélküli fegyverhasználat alatt* azt kell érteni, hogy a csendőr ne nézze, hogy vágása, szurása vagy lövése kit s hol ér, vagy lövésnél nem fog-e még más is megsérülni a támadón kívül. *Teljes komolyság alatt* azt értjük, hogy a csendőr szuronyával ne csak karcoljon, hanem tényleg szur-

jon, löfegyverével pedig ne löjjön a levegőbe.

Az enyhébb eszközöket ha csak lehet, *alkalmazni kell. Nem lehetne őket alkalmazni, ha a támadás hirtelen jönne, a csendőr egyedül volna* s így bilincselnie nem lehetne, szállító eszköz pedig nem állna rendelkezésére; vagy szökésnél, ha pl. a fogoly vizen keresztül menekülne s a csendőr uszni nem tudna s így nem üldözhetné, ha közelben nem volnának emberek, kik a menekülőt elfoghatnák. *Lehetséges alkalmazni*, pl. az elfogás és megbilincselést, ha a csendőr elegendő számú községi közegek felett rendelkezik.

Enyhébb eszközök következőleg alkalmazandók: 1. *A támadásnál* a csendőr erős hangon kiált a merénylőre, hogy pl. a botot tegye le; a hangnak itt már oly erősnek kell lennie, hogy a támadóban félelmet gerjessen s azt engedelmességre bírja; 2. az elfogás kijelentése; 3. a községi közegeknek meghagyja, hogy a támadót fogják le, minek megtörténtével a bilincs ráteendő s ha *a támadás még ezután is tart*, úgy, hogy pl. emiatt valamely ténykedés, pl. végrehajtás, birtok átvétel, választás stb. nem eszközölhető, *előfogatot kell rendelni*

s a foglyot arra téve az örsre beszállítani. Kocsin kívül más szállító eszköz a vasut, hajó.

Szökés esetén:

1. *parancsoló hangon rá kell kiáltani* a menekülőre, hogy álljon meg.

2. *Üldözni kell*, de nem a végtelenségig, hanem 30—40 lépésre, mikor is ha a csendőr látja, hogy közte és a fogoly közt a távolság fogy, még tovább üldözi, mert van reménye, hogy elfogja, vagy ha a távolság mindinkább nagyobbodik, akkor tovább nem üldözi, hanem fegyverét megtámasztva lö és pedig úgy, mint tőlünk távozó alakokra elő van írva a löutasításban, tudniillik: az alsóvonal közepénél valamivel magasabbra.

3. *Ha közelben emberek volnának, úgy ezek felszólítandók*, hogy az illetőt fogják el, s ha a csendőr látná, hogy azok nem igyekeznek elébe jutni, mert pl. félnek tőle, úgy szólítsa fel a szemben levőket, hogy akkor legalább ugorjanak el a löirányból, hogy a golyó őket ne érje; ha a csendőr ezen felszólításának nincs eredménye, úgy oldalt futva keressen szabad löirányt és löjjön.

66. §.

A csendőrségi „Szervezeti utasítás“ 12. §-ának magyarázata.

ad 1.

Szolgálatteljesítőnek mondható a szolgálatilag ki nem vezényelt és csupán oldal-fegyverrel ellátott csendőr is, ha pl. sétálás közben észreveszi, hogy Kis Péter Nagy Gábort vasvillával megtámadja; ekkor a csendőr fellépni kötele, miért is kardot huz, Nagy Gábort a „*törvény nevében*“ felszólítja, hogy a támadással hagyjon fel, ha most Nagy Gábor a csendőr ellen fordulna, azt támadná meg, a csendőr fegyverhasználata ép oly jogos lenne, mintha az őrsparancsnok teljesen felszerelve e cselekmény meggátlására a csendőrt ki vezényelte volna. Midőn a csendőr a szerv. ut. 12. §-a alapján fegyvert használ, csak szolgálati kardját, a Manlicher-féle karabélyt, a csendőrségi forgópisztolyt (Frommer-féle ismétlőpisztolyt) és csendőrszuronyt, csendőrkardot használhatja jogosan. Így nem volna jogos a fegyverhasználat, ha a csendőr egy menekülő veszélyes gonosztevőt egy Verndl fegyverrel löne le. Ugyanis a csendőrségi fegyverek úgy van-

nak készítve, hogy azzal egyrészt csak olyan seb ejtetik, mely a harcképtelenséghez elégséges; a fegyverek tisztasága miatt a seb fertőzve nem lesz, végül a lőfegyverekkel a célt biztosan eltalálhatjuk.

Nem csendőrségi fegyvert csak a jogos védelem esetén lehet használni. A csendőr fegyverét mindenkivel szemben használhatja; mindenki alatt ur, vagy szegény és felnőtt ember értendő. A csendőr fegyverét tehát nem használhatja pl. egy gyermek ellen, ha az pl. a csendőr felé szalad egy fejszével s megakarja ütni, mert ezen támadás nem veszélyes.

Erőszakos megsértés forog fenn, ha valaki a csendőrt fegyverrel, élet vagy testi épséget veszélyeztető más eszközzel, akár puszta kézzel támadta meg. Nem ok a fegyverhasználatra, ha valaki a csendőrt hólabdával, záptojással dobja meg, mert ezek az élet és testi épséget nem veszélyeztetik.

Szóbeli sértés volna, ha valaki azt mondaná a csendőrnek, hogy eredj innen te tetves, mert leütlek.

Támadással való veszélyes fenyegetés, ha valaki a csendőr felé rohan egy késsel s támadó szándéka feldult arcából s

egyéb okokból is, mint a csendőr iránti boszuvágyából következtethető. Nem tekinthető ilyennek a támadás, ha pl. egy gyermek egy fejszével rohan a csendőr felé.

• Támadásnak tekinthető az is, ha valaki a csendőr fegyverét lefegyverezési szándékból fogja meg, vagy azért, hogy a csendőrt megüsse; nem tekintetnek ilyennek a támadás, ha valakinek orra elé tartaná a csendőr a szuronyát s az attól való félelmében, hogy a csendőr megszurja, megfogja a szuronyt és félretolja, de azt sem a fegyverről lecsavarni, sem a csendőr felé közeledni nem akar.

A fegyverhasználat pillanata akkor is elérkezett, midőn valaki lehajolva a földre, onnan egy követ emel fel, vagy felemel egy fejszét feje felé, hogy vele a csendőrrre lesújtson.

A csendőr csak akkor szólítsa fel a támadót parancsoló hangon a támadás abbahagyására, ha ezen figyelmeztetéssel nem késlelteti a fegyverhasználatot, azaz annak kijelentésére a csendőrnek még van ideje, egyébként még ez sem szükséges hirtelen támadásnál. Ha valaki azt mondja

a csendőrnek, „gyere ide, majd elbánok veled“, ezen fenyegetés nem ok a fegyverhasználatra, mert ez nem közvetlen, hanem csak közvetve veszélyes, s mert nem a szó, de a cselekedet veszélyes.

Ha a csendőrt valaki erőszakosan megsérti, vagy támadással veszélyesen fenyegeti, úgy az illető a hatósági közeg elleni erőszak büntetteért, mint tettenért elfogandó s az őrsre bekísérendő; természetesen ha sérülése oly súlyos, hogy kórházba kell szállítani, vagy szállítani sem lehet, akkor a bekísérés mellőzendő. Ha a csendőrnek elegendő számu községi közeg áll rendelkezésre s az elfogás kijelentése után ezekkel a támadót lefoghhatja, megbilincselheti, vagy elszállithatja, — a fegyver nem használándó.

A jogos védelem a büntetőtörvénykönyv 79. §-án alapszik s kizárja a cselekmény beszámíthatóságát. Ha a csendőr jogos védelemből használta fegyverét, ezen fegyverhasználati eset nem a szerv. ut. 12. §-a alapján, hanem mint büneset lesz megvizsgálva, de a csendőr cselekménye, be nem lesz számítva. Ezen esetben nemcsak a csendőrfegyver jogosult a védelemre, hanem vadászfegyver, kés,

fejsze, vagy bármely eszköz is, melylyel a támadás elhárítható.

Jogos védelem: 1. *a saját vagy más élete ellen intézett jogtalan és közvetlen támadás esetén állhat elő*, pl. ha Kis Péter Nagy Pált fejszével le akarja ütni. A csendőr vagy bárki is Kis Pétert akár kapával is fejbe ütheti, hogy Nagy Pál életét megmentse; 2. *a testi épség ellen intézett jogtalan és közvetlen támadásnál*, pl. Kis Péter Nagy Pált késsel meg akarja szurni, Kis Péter kezére karddal rá lehet vágni, hogy Nagy Pált ne bánthassa; 3. *személyes szabadság jogtalan megtámadása ellen*, pl. Kis Péter Nagy Pál gyermekét el akarja rabolni, a gyermek, vagy ennek hozzátartozója s a csendőr is vagy bárki más a merénylőt le is löheti, hogy a gyermekrablást megakadályozza; 4. *a vagyon elleni támadás is megakadályozható* ez uton, pl. N. kereskedő boltját ki akarják rabolni, a csendőr a rablókat felszólíthatja, hogy cselekményükkal hagyjanak fel, ha ők mégis feltörik a pénzszekrényt s belemarkolnak a pénzbe s azt elvinni akarják, a csendőr, vagy bárki is fegyvert használhat ellenük, hogy a lopott tárgyak elvitelét megakadályozza.

A jogos védelem csak a jogtalan támadás elhárítására irányulhat, a jogos támadás elhárítására nem. Pl. N. M.-et forgópisztollyal megtámadja s M. is forgópisztolyt rántott elő. Ez esetben M.-et lölni nem lehet, hogy cselekményét megátoljuk, mert ő jogos védelemmel élt.

A jogos védelem határai hirtelen meglepetésből, megzavarodás vagy ijedségből hágnak tul, pl. ha a csendőr éjjel arra riad álmából, hogy valaki fejszével közvetlen feje mellett lecsapott, ekkor ha ő kardot ránt s abban az irányban vágva a mérnylő helyett ártatlan bajtársát éri, nem büntethető.

Ellenben gondatlanságból hágnak tul, ha egy gyermekrabló cigányra rálöve, a cigány helyett a gyermeket lönök agyon. Ez mint a test biztonsága elleni vétség büntetetik.

ad 2.

Gonosztevő az olyan egyén, aki a büntettnak minősített cselekmény elkövetésével, pl. csalás, sikkasztás, lopás, orgazdaság, erőszakos nemi közöszülés, emberölés, gyilkosság, rablás, gyújtogatás, felségsértés, súlyos testi sértés stb. bün-

tettével terhelhetik. Aki a vétség vagy kihágás elkövetésével terhelhetik, pl. egy orrvadász, az nem tekinthető gonosztevőnek.

Alapos gyanuval terhelt egyén alatt itt büntett elkövetésével alaposan gyanusított egyént értünk. Felfegyverkezett egyén alatt itt oly egyént értünk, ki oly fegyverrel vagy eszközzel van ellátva, mely ölés, vagy súlyos testi sértés könnyen való elkövetésére alkalmas. Ilyen a löfegyver, kard, tör, nagyobb kés, fejsze, vasvilla, kasza, bárd; aki csak tollkással, vagy bottal van ellátva, az még nem ezen pont értelmében felfegyverkezett egyén, mert ezen eszközökkel könnyen nem lehet ölni, vagy súlyos testi sértést okozni.

Példa a 2. pontra: Kis Péter Nagy Jánost egy hosszú késsel úgy megvágta, hogy az a földön fetreng. Az oda hívott csendőr Kis Pétert felszólítja, hogy tegye le a nála levő nagyobb kést, mert különben ellene fegyvert fog használni, ha Kis Péter a kést le nem teszi, akkor a csendőr kardjával rávágthat kezére, hogy a kést ejtse ki a kezéből.

Vagy: Egy pincében a csendőr pénzhamisítókat lát, kik azonban forgópiszto-

lyokkal vannak felfegyverkezve. Ha a pénzhamisítók a csendőr felszólítására a pincéből ki nem jönnek, s azonkívül a forgópisztolyokat le nem teszik, a csendőröket a pinceablakon át lelőheti.

Szóval a csendőr nincs arra kötelezve, hogy élete veszélyeztetésével gonosztevéket lefegyverezzen, vagy védett helyzetükbe elfogásuk végett behatoljon.

ad 3

Tényleges ellenszegülés alatt azt értjük, ha valaki cselekvőleg gátolja a csendőr feladata teljesítésében s csak fegyverhasználattal lehet ezen akadályt elhárítani, pl. a csendőr valakit kocsin akar bekísérni; midőn azonban el akarnak indulni, a bekísérendő cinkostársai megragadnák a lovak gyeplőit, a kocsi kerekeit, lőcseit és nem engednék a járműt elindulni, s hiába csapdósna a kocsis a lovakat. Ha ezek a csendőr felszólítására el nem engednék a kocsit és lovakat, a csendőr felállana a kocsin, kardját kihuzva ráváгна mindazok kezeire, kik a lovakat és a kocsit fognák.

A *puszta engedetlenség* pl. ha a fogoly leül és nem akar menni, fegyverhasználatra okot nem képez.

ad 4.

Veszélyes gonosztevő az, kit a bíróság, mely kísérés végett az illetőt a csendőrnek átadta, mint illet megjelölt, pl. egy hires betörőt, akit a járásbíróstól a csendőrnek a törvényszékhez kell kísérni; vagy az, kit a nép, mint illet ismer, pl. rettegett utonálló, haramia volt az illető, továbbá aki gyilkosság, rablás, gyujtogatás, emberölés, betöréses lopás, felségsértés, szóval főbenjáró büncelekmény elkövetésével terheltetik. Ha nem ilyen egyén menekül, azt csak üldözni lehet, de fegyvert használni ellene nem lehet. A menekülő után 30—40 lépésre kell futni s már ezen távolságból lehet tudni, elérhető-e az illető vagy sem; ha utját állani emberek nem akarják, sem félre nem mennek, oldalfutás által kell szabad lőirányt keresni. Ha szuromnyal, vagy karddal elérhető a fogoly, úgy lábába kell szurni vagy vágni. *Üldözés közben soha sem szabad löfegyvert vagy kardot csupán azért visszahagyni, hogy könnyebben futhasson a csendőr.*

Példa: A csendőr egy lakatlan puszán egy körözött rablógyilkost talál, azt elfogja, s az órsre be akarja kísérni. Kisé-

rés közben azonban a fogoly futásnak ered. A csendőr rákiált, hogy álljon meg, de az tovább fut, s a csendőr szalad is utána, de elfogni nem tudja. Szemben emberek sincsenek, kik a fogoly útját állhatnák; ekkor a csendőr megáll, s a fogolyra rálő.

ad 5.

Háboru az, midőn pl. a mi államunk egy másik állam, pl. Olaszország ellen hadat viselne. *Ostrom állapot az*, ha az 1913. évi csendőrségi Rendeleti Közlönyben, a LXIII. törvénycikkben ismertetett kivételes hatalom kihirdettedik.

Kémkedésben gyanusak, kik pl. háboruban hadállásainkat, haderőinket, mozdulatainkat, várainkat megfigyelik, hogy róla az ellenségnek hirt vigyenek. *Ostromállapot idején az gyanus*, ki olyasmiben gyanus, amiért az ostromállapot kihirdettedik, pl. lázadásban. Így pl. háboruban egy házalónak látszó egyén előőrseink körül jár, azokat szemléli s midőn a csendőr rákiált állj! ki vagy?! az futásnak ered; vagy ostromállapotnál egy szerb a magyar kormánybiztos háza előtt éjjel ólálkodnék s midőn a csendőr rákiáltana, futásnak

eredne; ez abban lehetne gyanus, hogy pl. a kormánybiztos házát felrobbantani akarná.

67. §.

Erélyesség fegyverhasználat alkalmával.

A testi épségben a föltétlenül szükségesnél *szándékosan nagyobb kár okoztatnék*, ha pl. a csendőr a támadó szemét szándékosan kiszurná ahelyett, hogy az archa intézne döfést, vagy vágást. *Gondatlanságból pedig akkor idéztetnék elő nagyobb kár* az életben, ha pl. a csendőr szuronytámadáskor elmulasztaná a zárócsapó szárnyát jobbra fordítani, s szuronyrohamnál a fegyver elsülve valakit megölte. *Szükség határain belül* alkalmaztatik a fegyver, ha egy vágás által a támadó harcképtelenné tétetvén ismételten már nem vagyunk.

Férfias és erélyes a fegyverhasználat, ha annál bátorságot, komolyságot, elszánt-ságot és kellő erőt alkalmazunk, s mindezt oly gyors elhatározással és meglepetés-szerűleg, hogy a támadó még alig eszmél fel, s már is harcképtelenné van téve.

Az ellenfél fegyverhasználat által ak-

kor tétetnék *a támadásra képtelenné*, ha a csendőr oly vágást vagy szurást intézne a támadó karjára, hogy az a támadó eszéköt kezéből kiejtené.

A menekülő veszélyes gonosztevő *a menekülésre képtelenné tétetnék*, ha karddal bokáját vágnók meg, úgy hogy tovább futni képes nem volna.

A nép között azon téves hit él, hogy a csendőrnek csak vaktöltéssel szabad löni, ha tehát a csendőrnek már első lövése nem talál, úgy ezen hiedelmet csak megerősíti, s a támadók merészebbek lesznek, s addig fognak támadni, míg vagy célukat elérik, vagy valaki közülök csendörgolyótól találva el nem esik.

68. §.*

Eljárás nagyobb embertömegek által okozott veszélyes rendezavarás esetében.

Nagyobb embertömeg alatt mintegy 50—100 főből álló csoportot értünk. *Veszélyes jelleget ölt* az általuk okozott rendezavarás, ha mint pl. sztrájk alkalmával a munkások a munkaadót támadják meg, annak lakását ostromolják; vagy főispáni beiktatásnál a főispánt bántalmazni akar-

ják; nemzetiségi mozgalmaknál, pl. a románok, a tótok a magyarokat agyonverni akarják; bíró választásnál a nekik nem tetsző jelöltet akarják megtámadni stb.

Megkeresésen kívül ilyesmik *tudomására juthat* a csendőr saját észlelete, vagy a megtámadott egyénnek táviró, távbeszélő vagy lovasküldönccel küldött értesítéséből. Az embertömegtől a csendőrség 10—20 lépésnyire áll fel, hogy az egész embertömeget áttekintve, szemmel tart-hassa, másrészt, hogy annak előnyomulása esetén, védekezésre helye és ideje legyen. *Fedett háttal* úgy állhat fel a csendőrség, hogy háta mögött magas kőfal, ház, töltés, domboldal stb. legyen, ahonnan a támadás nem érheti; ha a csendőrség körül-fogatnék, úgy ily fedett álláspont hiányában, a csendőrök egymáshoz háttal fordulva önmaguk nyujtsanak egymásnak fedett állást. Az őrsparancsnok által az embertömeg harsány hangon „a törvény nevében” felszólítandó a szétoszlásra és arra, hogy esetleges támadásuk esetén ellenük fegyver fog használatni, mi néhányuk életének feláldozásával fog járni. Ez alkalommal az őrsparancsnok, ha elegendő embere van, az ügyesebb és erélyesebb

csendőrökből járőröket alakít, s ezeknek meghagyja, hogy azokat, akik a legféltlenebb rendzavarók, avagy felbujtók, fogják el, s a tömegből rántsák ki, s vegyék őrizetbe. Midőn a csendőrök ezen főcinkosokat s főlárászokat a tömegből kiragadják, löfegyvereiket akasszák bal-karjukra. A lökész helyzetben álló csendőrök pedig arra ügyeljenek, hogy ezeket a tömeg ne bántsa s az ellenük netán intézett támadást esetleg löfegyvereik használatával is hátrítsák el, ha szuronyral az elhárítható nem volna. A többi csendőrrel az őrsparancsnok „*szuronyt szegezze! előre indulj!*” szavak használatával szuronyrohamot intéz; s az e célra kijelölt csendőrök által a főcinkosok, főlárászok és felbujtók elfogása ekkor eszközendő.

Ha a tömeg a csendőrségre kövekkel dobálni, vagy lövöldözni kezdene, vagy kaszákkal, fejszékkel rohanná meg őket, ha még van idő, újból figyelmeztetendők a fegyverhasználatra, azután pedig az őrsparancsnok vezényeljen: „*tűzelní egyenest, az ellenszegülő néptömeg, kész, cél és tűz*”-et. Az egyes vezényszavak között ki kell tartani, s figyelni, hogy felhagy-e a támadás; ha pl. a cél vezényszóra a tömeg

futásnak ered, akkor „*vissza*” vezénylendő. A csendőrök ne a levegőbe löjjenek, hanem a főcinkosokat vegyék célba, azaz azokat, akik tényleg dobálnak köveket, lönek vagy támadó eszközzel közelednek a csendőr felé. Ha nem a tömegből jó a kő, s nem tudni, honnan jött a lövés, akkor nincs joga a csendőrségnek a tömeg közé löni, mert akkor nem a támadó, hanem ártatlan pusztul el, ha azonban a támadó látható, habár ártatlanok is környékezik, lelőhető. Ha szuronyrohamot intézünk, vagy löfegyvert használunk s fegyverrel valakit támadni akarunk, az ne agg, bámszkdó asszony vagy gyermek legyen, mert ezek nem veszélyesek annyira, mint a férfiak s azok a férfiak nélkül ugy sem tehetnek semmit sem. Ha a csendőrség a tulnyomó erővel nem bír, s visszavonulni kénytelen, *azt csatározó módon tege*, azaz egyik rész löjjön, s a másik ezalatt vonuljon vissza, szóval egyik rész a másik visszavonulását fedezze. Ha nem az őrsparancsnok, hanem tiszt vezetí az osztagot, akkor annak parancsai szerint kell cselekedni, ha polgári tisztviselő működik közre az csak azt mondhatja, hogy mily intézkedéseket akar, azonban annak végrehajtási

módjáért a csendőr felelős; pl. felszólítom, hogy a tömeget oszlassa szét; ez megteendő, de az pl., hogy löjjön a tömegre s úgy oszlassa szét azt, már csak akkor foganatosítandó, ha annak szükségét látja a parancsnok a fentebbiek szerint, ellenesetben nem.

69. §.

Fogoly és fegyenc őrkisérét, az átvételnél való eljárás.

Fogoly az, ki fogházzal, *rab*: aki börtönnel, *fegyenc*, aki fegyházbüntetéssel büntetettik. *Közveszélyes* lehet bármely büncselekmény elkövetésével terhelt egyén, aki oly magaviseletet tanusít, amelylyel mások életét és testi épségét avagy vagyonát veszélyezteti, pl. mindent tör, zuz s képes bárkit is megtámadni. Ide tartoznak a haramiák, betörők, rablógyilkosok, rablók, utonállók, kik pl. a járásbíróasztól felhívás folytán a törvényszékhez kísérendők, ily esetben a járásbíró, vagy fogházfelügyelő figyelmeztetni köteles a csendőrt az illetők veszélyes voltára és arra, hogy azok mi tekintetben veszélyesek; pl. mert szökési szándékuk van, vagy mert az ité-

lettel nem lévén megelégedve mindent törnek, zuznak elkeseredésükben s fel lehet róluk tenni, hogy kísérés közben a csendőrt is megtámadják. A csendőr kísérés előtt az illetőket motozza meg, nincs-e náluk paprika, vitriol, reszelő, véső, szóval a szökés elősegítésére alkalmas eszköz, vagy fegyverül használható tárgy, pl. kés, forgópisztoly stb. Ha *nőszemélyt kellene megmotozni*, úgy az a fogházőr, hivatalszolga vagy kapus feleségének közreműködésével eszközzendő, azaz a motozást ezen közreműködő nők végezhetik. Ezen motozásnál a csendőr mint tanu nem lehet jelen. Ha a fogolynak pénze vagy gyűrűje, órája volna, ezt a hatóság a csendőrnek szintén átadja, hogy azokat a fogolylyal együtt adja át. A csendőr ezekről átvételi elismervényt ad a hatóságnak. Azon hatóság pedig, melynek a csendőr a foglyot átadta, viszont a csendőrnek nyugtázza, hogy ezen tárgyakat tőle átvette. Ha a csendőr látja, hogy hideg van s a fogoly csak ingben és mezítláb van, téli ruhát és lábbelít kell kérnie a fogoly részére, valamint ha gyalog kísérendő és se kenyér, se más ennivalója nincs a fogolynak s a kísérés ebéd vagy vacsora idejére is kiterjed,

kérjen élelmet a fogoly részére. Ha pedig látja, hogy a fogoly sántit vagy beteg s az utat gyalog kell megtenni, a fogház-orvossal meg kell vizsgáltatni, hogy menetképes-e s ha nem volna menetképes, a hatóság határozatát kell kikérni, hogy már most fog-e kísértetni a fogoly, vagy a kórháznak fog átadatni. Ha a fogolykíséret hatósági felhívás folytán történt, úgy a fogoly, noha elegendő pénze volna, nem azon a szállító eszközön kísérendő, amelyen azt a fogoly akarja, pl. bérkocsin, hanem azon, amelyen a hatóság határozta meg a kíséretet, esetleg pl. gyalog.

Ha csendőr előleggel láttatott el, adásairól nyugtákat szerezzen be, s azokkal az átvevő hatóságnál számoljon el.

70. §.*

Felügyelet a fogolyra őrkíséret közben.

A csendőr a foglyot *megfelelő közeltől kíséri*, tehát úgy, hogy szökés esetén azonnal elérhesse; másrészt, hogy ha a fogoly a csendőrt megrohanni akarná, a csendőrnek helye és ideje legyen még a védelemre, tehát mintegy 2—3 lépésnyi távolságból.

A csendőr a fogolyhoz mit se szóljon, attól mit se kérdezzen. Nem szabad tehát a foglyot kísérés közben a terhére rótt büncselekményre nézve kikérdezni azért, hogy esetleg tanuk hiányában ütlegetés által kényszerítve legyen a fogoly a cselekmény beismerésére. A csendőr kísérés közben ne vegye le szemét a fogolyról, s bármit tesz is a fogoly, a csendőr mindig vele legyen. Fogolykíséretkor a jegyváltás a vasuton való utazásnál a kalauznál történhetik (l. őrszab. kez. ut. 14. §. 7. pont ut. bek.) A fogolylyal csupán az a hatóság, amely átadja, vagy átveszi, továbbá a fogházorvos, vagy a motozó nőszemély beszélhet, más senki. Ha valaki a fogolyhoz közeledik, felszólítandó, hogy távozzék a fogolytól, esetleg erőszakkal is megakadályozandó az illető ezen cselekményében. Különösen, ha több fogoly kísértetnék, tilos a fogolynak fogoly társaihoz beszélni, kézjelekkel, sóhajtas, köhécselés, vagy szempillantásokkal érintkezni. Ha a fogoly étkezik, ez ne a közönség körében, hanem esetleg külön szobában a csendőr jelenlétében történjék, s ez alkalommal a fogoly kést és villát nem használhat, mert ezekkel a csendőrt megtámadhatná, vagy öngyil-

kos lehetne. Bort, sört, vagy pálinkát a fogolynak adni nem szabad. Ha a fogoly vizelni, vagy természeti szükségét végezni akarja, a csendőr menjen vele, de fegyverét is vigye magával. Este a szobából ne engedje ki előre e célból, hanem ez esetben a csendőr a kezében tartott fűző lánccon vezesse a foglyot, mert sok fogoly különösen cigány ilyenkor ugrott meg. A csendőr a fogoly nadrágszíjját alvás idejére vegye el, nehogy az magát felakassza. *Veszélyes fogoly kísérése*re az őrsparancsnok mindig két csendőrt vezényeljen ki. Őrsparancsnok mindig előre tudja meg az átadó hatóságtól, vajjon veszélyes fogoly fog-e kísértetni.

71. §.*

Fogolykíséret vasuton vagy gőzhajón.

A felhívás vagy megkeresés folytán vagy a saját kezdeményezésből eszközölt fogoly kíséretnél a karabélyt a szolgálat megkezdése előtt meg kell tölteni. Ha vasútra vagy hajóra akar a csendőr felszállani, beszállás előtt vegye le a szuronyt a fegyverről, s a hüvelybe rejtse; miért is az utazás előre látásakor a csendőr a szu-

ronyhüvelyt is vigye magával; leszállásakor ismét a szurony feltüzendő.

Ha 2 csendőr kíséri a foglyot, előbb az egyik csendőr, azután a fogoly s végül a másik csendőr száll fel. Ha 1 csendőr kíséri a foglyot, előbb a fogoly száll fel, s közvetlen utána a csendőr. Mielőtt a csendőr a fogolylyal felszállana, a kalauz felkérendő, hogy a fogoly s saját maga részére külön kocsi szakaszt, vagy fiülkét adjon, hogy a fogoly ne legyen a többi utas között. A kalauz egyuttal felkérendő, hogy a kocsi tulsó oldalán levő ajtót, ha az még nem történt volna meg, kívülről zárja el, nehogy a fogoly előbb felszállva a tulsó oldalra nyíló ajtót kinyithassa és kiugorjon. Ha 2 csendőr kíséri a foglyot a vasuti kocsiban, a fogoly közbül és szembe ültendő, ha csak 1 csendőr van, úgy az az ajtó felől üljön, a fogoly melletti ablak pedig bezárandó. Ha a fogoly a csendőrt a vonaton megtámadná, úgy a csendőr kardjával szurás útján védekezzék, s ez esetben a vészfék is meghuzható s ha nem volna közelben utas, ki a csendőr segélyére lehetne, úgy a kalauz hivandó segítségül oly célból, hogy a fogoly megbilincseltesék. Az esetleg megsebesített fogoly a leg-

közelebbi állomáson, hol orvos van, kiszállítandó, hogy orvosi segélyben részesíttessék; addig is a legelső állomáson a fogoly sebe kimosandó s a sebkötöző csomag felhasználásával bekötözendő.

72. §.*

Örkisérendő fogoly megbilincselése.

Fogolyátvételnél az átadótól mindenkor meg kell kérdezni, vajjon a fogoly veszélyes-e, s ha igen, ugy azonnal megbilincselendő, s a bilincs rajta hagyandó, míg átadva nem lesz. Különösen veszélyes fogoly az, amelyik egyszer már ellenszegült, vagy erre vérengző, verekedő természeténél fogva hajlammal bír, avagy rabló, utonálló, betörő, vagy gyilkossággal, emberöléssel, súlyos testi sértéssel, hatóság, avagy magánosok elleni erőszakkal van terhelve stb., végül ilyennek tekintendő a cigány is.

73. §.*

Több fogoly kísérése.

Több fogoly ugy kísérendő, hogy az egy és ugyanazon cselekménnyel terhelt egyének együvé ne kerüljenek, hanem pl.

a tolvaj a gyilkossal menjen egy sorban. Ha csak két tettestárs kísértetik, akkor ilyen elkülönítés nem lehetséges, s ilyenkor ügyelni kell, hogy ezek szóval, intésekkel egymással ne érintkezhessenek.

74. §.*

Eljárás menetképtelen foglyokkal.

Ha egy fogoly utközben megbetegszik, s ennek csalhatatlan jeleként láz észlelhető rajta (ütere a rendesnél gyorsabban ver, hőmérséklete 36°-nál magasabb) s azt mondja, hogy a rendeltetési helyig gyalog menni képtelen, ugy a legközelebbi községben, hol orvos van, a községelőljáróság által hivatalból kirendelt orvos által megvizsgáltatandó, s ha az orvos is azt állítja, hogy menetképtelen, akkor tőle erre nézve bizonyítvány kérendő, s azután ennek alapján előfogat rendelendő, s a továbbkísérés előfogaton történik. Az előfogat szükségét bizonyító orvosi bizonyítvány az előfogati költség elszámolása végett az átvevő hatóságnak felmutatandó, s bevonuláskor az őrsparancsnokságnak átadandó.